

Chemievrij onkruidbeheer: Ervaringen Schoon Water

Joost Lommen (CLM)

Doelen Schoon Water Brabant

- Reductie van emissie van bestrijdingsmiddelen die het water schaden
- Bescherming van de bronnen van drinkwater
- Behoud van optimale landbouwproductie, schone straten en goede sportvelden
- Opdrachtgevers: Provincie, Brabant Water, ZLTO, Duinboeren, waterschappen

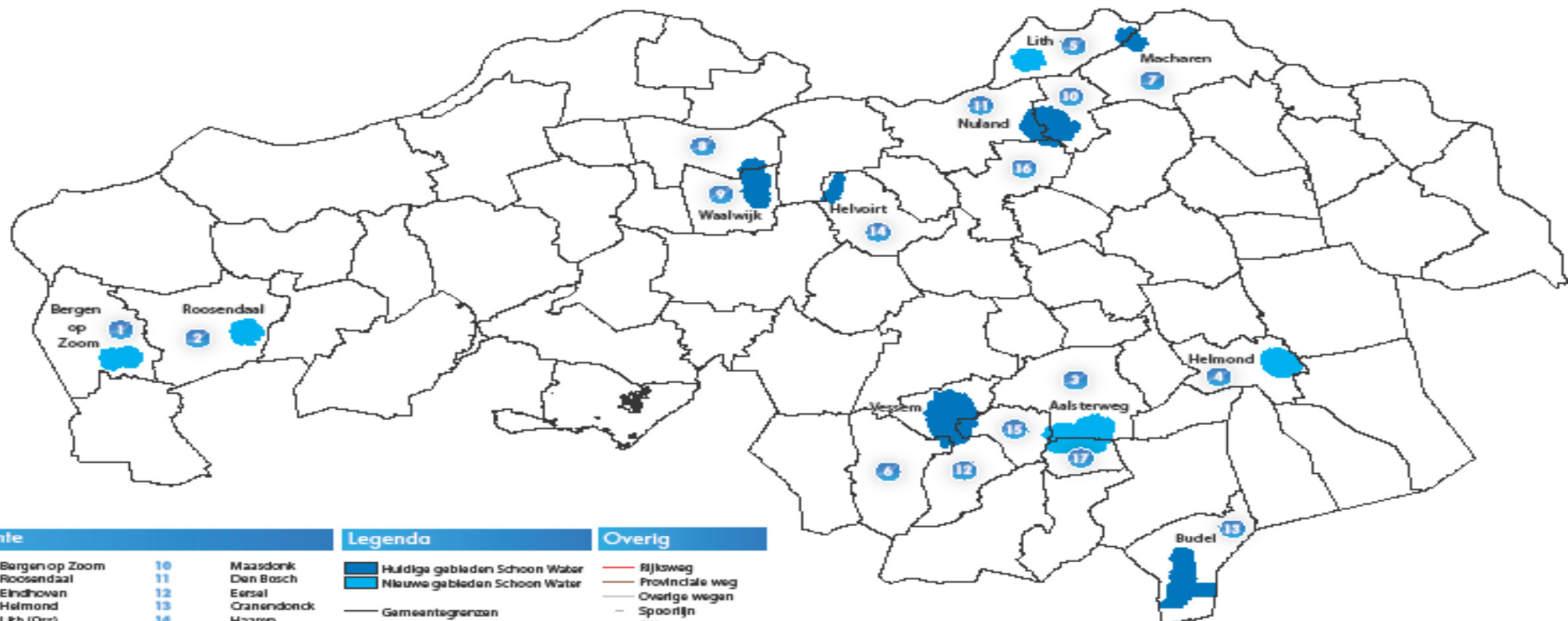

De uitvoering van Schoon Water voor Brabant vindt plaats door CLM, Delphy, Ecoconsult, en ZLTO.

Schoon Water gebieden en gemeenten

Schaal 1 : 500.000

Provincie Noord-Brabant

Gemeente

1	Bergen op Zoom	10
2	Roosendaal	11
3	Eindhoven	12
4	Helmond	13
5	Lith (Oss)	14
6	Bladel	15
7	Oss	16
8	Waalwijk	17
9	Loon op Zand	

Legenda

	Huidige gebieden Schoon Water
	Nieuwe gebieden Schoon Water
	Gemeentegrenzen

Overig

	Rijksweg
	Provinciale weg
	Overige wegen
	Spoorlijn
	Rijksgrens
	Provinciegrens
	Gemeentegrens 2005

Bron: Gemeenten, Provincie Noord-Brabant
 Ondergrond: © 2007 Dienst voor het kadaster en openbare registers, Apeldoorn
 Tekent: 26.012, maart 2010 bureau GEO

Omvang Schoon Water grondwatergebieden 2016

- 11** Waterwingebieden
- 16+3** Gemeenten (op 1 na in 2015 chemievrij)
- 400** Agrariërs/loonwerkers (8000 ha, 80% reductie MBP)
- 5** Bedrijven (van een totaal van 3300)
- 20.000** Inwoners

Heel verschillende partijen werken gezamenlijk aan eenzelfde doel.

De case Schoon Water geeft veel ervaring & kennis over chemievrij onkruidbeheer.

KEMPEN AIRPORT

Niet-chemische maatregelen: Hoe aan de slag?

- Integratie werkt
- Borstelen/branden/heet water/hete lucht/vegen Voorkeuren verschillen. Combinatie succesvol.
- Inrichting is cruciaal

Zeeuwse gemeenten

- Hete lucht 3x
- Keuze is aan aannemer 2x
- Combi branden, borstelen en heet water 1x
- Combi borstelen, vegen, hete lucht 1x
- Combi van thermische methoden
(infrarood en hetelucht/stoom) 1x

Schoon Water Zeeland heeft als doel het gebruik van chemische onkruidbestrijding- en gewasbeschermingsmiddelen te verminderen. Het is een initiatief van Provincie Zeeland, Waterschap Scheldestromen, Evides waterbedrijf, VZG en ZLTO. CLM en Delphy verzorgen de uitvoering.

Praktijkvoorbeelden Eindhoven

Fout: slecht bereikbaar

Goed: goed bereikbaar

Gemeente Eindhoven chemievrij op verharding en groen sinds 1997.

Praktijkvoorbeelden Eindhoven: simpel

Gemeente Eindhoven voert standaard ontwerptoets uit door afdeling onkruidbeheer.

Infobron: Schoon Water Forum

[Opgelost]Vraag: Veel last van weegbree op sportvelden

De wetgeving is realiteit: vanaf 2016 moeten gemeenten en andere terreinbeheerders hun verhardingen chemievrij beheren. Overige tereinen (openbaar groen en sportvelden) volgen in de jaren erna. Dit is goed voor de waterkwaliteit, maar voor u wel een uitdaging. Gelukkig weten we dat het kan, waarbij kosten-effecientie en een goed beeld gebaat zijn bij ervaringen die al zijn opgedaan. **Op dit forum kunt u elkaar vragen voorleggen, vragen van andere beantwoorden en tips geven voor succesvol chemievrij beheer.**

 [Terug naar Forum](#)

 [Hoe een account aanmaken?](#)

 [Praktisch](#)

Ad van de Ven 14 oktober 2015

We hebben in onze sportvelden de laatste tijd veel last van weegbree. Hoe kunnen we dit probleem oplossen?

[Schoon Water](#) antwoord geselecteerd 23 mei 2016

0

Beste antwoord

Schoon Water 15 oktober 2015

Antwoord vanuit Schoon Water: Niet wegspuiten, maar de oorzaak van het probleem zoeken en aanpakken! Het veld waarop dit speelt goed bekijken: Is er een disbalans in de voeding? In Haaren lijkt dat niet t geval als we kijken naar eerdere bemonsteringsresultaten en hoe de beworteling eruit ziet. Bij het graven van een kuil blijkt in de bovenste 20 cm wel sprake van een wat verdichte toplaag die weegbree bevordert. Het organisch stofgehalte is aan de lage kant. We verwachten goede resultaten met het verhogen van het organisch stofgehalte en aanvullen van extra bodemleven. Komende tijd houden we de velden goed in de gaten om te zien of het werkt.

[Schoon Water](#) geselecteerd als beste antwoord 23 mei 2016

0

 [Follow](#)

0

Vraag statistieken

	Activiteit	23 mei 2016
	Bekeken	973 keer
	Antwoorden	1 antwoord
	Volgers	0 volgers

OnkruidVergaat.nl

- **Doel:** kennis over niet-chemische bestrijding verspreiden en zo vervuiling van water en bodem tegen gaan.
- **Voorwaarde:** geen commerciële boodschappen maar links naar gerenommeerde organisaties die online waardevolle informatie bieden.
- **Doelgroep:** particulieren, professionele beheerders en kennisinstituten.
- **Hapklare info:** gemeenten, groenvoorzieners, adviseurs, particulieren, sport, recreatie etc.
- Beheer: CLM
- i.o.v.: Min. IenM, UvW, Vewin en NCO.
- www.onkruidvergaat.nl

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

 UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

In een paar klikken naar de informatie die u zoekt!

Onkruid vergaat wél op OnkruidVergaat.nl! Net als in het bekende spreekwoord interpreteren we 'onkruid' niet alleen letterlijk, want ook mos, aanslag, ziekten en plagen moeten er hier aan geloven. En dat alles zonder het gebruik van chemische middelen. OnkruidVergaat.nl heeft namelijk als doel om kennis over niet-chemische bestrijding te verspreiden en zo vervuiling van water en bodem tegen te gaan. U vindt hier geen commerciële boodschappen, maar *links* naar gerenommeerde organisaties die *online* waardevolle informatie bieden over het onderwerp. De portal richt zich op *alle doelgroepen buiten de landbouw*: particulieren, professionele beheerders en kennisinstituten zijn daarbij bewust in één portal samengebracht om niet alleen communicatie in, maar ook *tussen* de doelgroepen te stimuleren.

[FORUM CHEMIEVRIJ](#)

PARTICULIER

PROFESSIONEEL

[NIEUWS](#)

 Zoeken

WAAROM ZONDER?

DOELGROEPEN

BIBLIOTHEEK

In deze bibliotheek vindt u alle relevante links naar rapporten, artikelen en andere informatieve documenten.

[MENU](#)

ONKRUID, MOS & AANSLAG

TERREINTYPEN

ZIEKTEN & PLAGEN

ONTWERP & AANLEG

Uitnodiging kennisbijeenkomsten Chemievrij onkruidbeheer op verhardingen
23 september 2016

Update gewasbeschermings-beleid niet-landbouw
14 september 2016

Laatste nieuws voor recreatieve bedrijven

Onkruidvergaat.nl/ontwerp&aanleg

Opzoekingscentrum voor de wegenbouw

In de 'handleiding voor niet chemisch(e) onkruidbeheer(sing) op verharding met kleinschalige elementen' staan preventieve en curatieve maatregelen (chemievrije technieken als hete lucht, etcetera) beschreven, om onkruiden te weren en te bestrijden zonder chemie.

Download de [handleiding](#) (pdf).

Ook heeft OCW een 'beslisboom voor onkruidbeheer(sing) op verhardingen met kleinschalige elementen' opgesteld. Download de [beslisboom](#) (pdf)

Rapport Pesticidenvrij Ontwerpen 2015

Met de pesticidentoets van de Vlaamse Milieu Maatschappij ga je na - op basis van het ontwerp en de aanleg van het terrein - of dit efficiënt pesticidenvrij beheerd kan worden. Er staan veel tips en ideeën in van slim ontwerp & aanleg die prima chemievrij zijn te beheeren.

Online voorbeelden voor onkruidwerend ontwerpen

De CROW heeft in 2015 een online catalogus met voorbeelden voor onkruidwerend ontwerpen uitgebracht. Deze voorbeelden bieden ontwerpers, bestekschrijvers en beheerders inspiratie om onkruidproblemen te voorkomen, de juiste materiaalkeuze en detailinrichting te maken en een goede procesgang te verankeren in de organisatie.

Vlaamse checklist pesticiden voor hulp in ontwerpfase

De Vlaamse Milieu Maatschappij biedt een checklist aan die kan helpen in de ontwerpfase, bij de voorbereiding van omvormingen van verhardingen en groenzones.

CLM-Presentatie Eindhoven chemievrije openbare ruimte

De gemeente Eindhoven beheert de openbare ruimte (m.u.v. sportvelden) sinds 1997 chemievrij. Slim ontwerp en aanleggen van de openbare ruimte spelen daarbij een cruciale rol. Bekijk de presentatie die CLM heeft gegeven voor Schoon Water Zeeland in Hulst op 5 november 2015. Met dank aan Frank Verhagen van gemeente Eindhoven voor het verzorgen van de slides.

Tipkaarten

Tipkaart

Chemievrij beheer sportvelden kan!

Schoon Water voor Brabant heeft als doel om het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen door gemeenten, boeren, bedrijven en bewoners te verminderen. Dat houdt ons water schoon en geschikt als bron voor drinkwater. Deze tipkaart is gemaakt voor iedereen die zich bezig houdt met sportveldbeheer en richt zich op natuurgasvelden. De kaart geeft tips om een goede grasmat te realiseren zonder het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. Het is een richtlijn. Iedere situatie verdient haar eigen wijze van aanpak.

Landelijk zal het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen op sportvelden per 2020 verboden worden. De provincie Noord-Brabant stimuleert Schoon Water gemeenten om al eind 2015 chemievrij te zijn.

Onderhoud grasmat

Het chemievrij beheren van sportvelden begint met een gedegen inventarisatie (zie stap 1 op volgende pagina). Van belang zijn o.a. het organische stofgehalte, de bemesting van het veld en de samenstelling van de grasmat. Dit vormt de basis voor het plan van aanpak.

Een 'natuurlijker' grasvegetatie met een grote diversiteit aan bodemleven heeft over het algemeen een betere bodemstructuur, waardoor machinale beluchting minder of zelfs niet nodig is. Een gezonde grasmat heeft een groter herstellend vermogen, waardoor het onderhoud minder intensief kan zijn. Herstelwerkzaamheden kunnen in veel gevallen worden uitgesteld of zelfs achterwege blijven.

Organisatorische en financiële aspecten

Als overdracht van het beheer of eigendom plaatsvindt is het raadzaam om afspraken te maken over de wijze van onderhoud, bijvoorbeeld chemievrij beheer. Flexibiliteit in het beheer is belangrijk, zodat het onderhoud kan worden aangepast aan de situatie ter plaatse. Maak geen harde

afspraken over gebruik van technieken, maar leg zo mogelijk contractueel vast dat de kwaliteit van het speelveld en aspecten zoals bodemleven op niveau dienen te blijven. Bij de overstap naar chemievrij beheer is de eerste jaren vaak extra budget nodig. Na een aantal jaar, heerst er natuurlijk evenwicht en is de grasmat 'gesloten', dan kan het jaarbudget worden verlaagd. Veelal zijn de kosten van chemievrij beheer lager na de eerste paar jaar dan chemisch beheer.

Praktijkervaringen

De Brabantse gemeenten Bladel, Haaren en Schijndel beheren hun sportvelden al jaren chemievrij. In Haaren en Bladel wordt actief gewerkt aan herstel van het natuurlijk evenwicht in de toplaag door toepassen van micro-organismen. Deze micro-organismen reguleren de beschikbaarheid van voedingsstoffen en verbeteren de bodemstructuur. De gemeente Haaren heeft aan de vrijwilligers van de sportvereniging een machine ter beschikking gesteld waarmee ze op optimale momenten kunnen maaien, bijvoorbeeld niet tijdens een natte periode.

In Schijndel gebruikt men al 20 jaar geen chemie op sportvelden. Hier wordt het onkruid in toom gehouden door gebruik van een speciale maai-verticuteermachine. Hiermee wordt het gras in het voorjaar ultrakort gemaaid en geverticuteerd, waardoor het meeste onkruid en straatgras uit de mat wordt verwijderd. Na enkele weken wordt het gras opnieuw heel kort afgemaaid en bemest zodat onkruid wordt weggeconcentreerd door het jonge gras.

Meer informatie

Het Expertteam Chemievrije Sportvelden helpt u graag verder. Zij bezit specialistische kennis en ruime praktijkervaring. Niet elke situatie is geschikt om een bepaalde bewerking uit te voeren. Dit dient op de situatie afgestemd te zijn. Wij helpen u daarbij graag.

Expertteam Chemievrije Sportvelden: info@schoon-water.nl www.schoon-water.nl
0345-470758

Tipkaart

Chemievrij beheer verhardingen en groen

Deze tipkaart geeft informatie over het beoogde verbod op het gebruik van bestrijdingsmiddelen op verharding en in het groen. Het gaat om chemische bestrijdingsmiddelen die een professionele gebruiker niet meer mag (gaan) gebruiken. Dit betekent dat op verhardingen en in het groen zonder het onkruid en eventuele plaaginsecten moet worden beheerd zonder bestrijdingsmiddelen. De praktijk heeft bewezen dat het kan!

Het is haalbaar en betaalbaar.

Deze tipkaart gaat in op het verbod, chemievrije technieken en methoden, slim inrichten en aanbesteden, toetsen straatbeeld en kosten.

Verbod op gebruik van bestrijdingsmiddelen

De Tweede Kamer heeft op 1 december 2015 ingestemd met een wijziging van het Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Het besluit regelt dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw wordt verboden. Op verhardingen geldt het verbod per 31 maart 2016 voor professionele gebruikers. Voor onverharde terreinen (waaronder groenvoorzieningen) gaat het verbod in per 1 november 2017. Dit houdt in dat gemeenten, bedrijven, groen-voorzieners en hoveniers chemievrij moeten gaan werken op verhardingen.

Foto 1: paardenbloem in open voeg

Achtergrond van het nieuwe beleid is de bescherming van de menselijke gezondheid en het milieu. Door een verbod op het gebruik van chemische stoffen die vermijdbaar zijn, wordt gewerkt aan een betere waterkwaliteit. Zowel het Nederlandse parlement als de Europese Unie (richtlijn 2009/128/EG) vinden het chemievrij werken van groot belang.

Wat betekent dit nu voor u?

Verharding

Per 31 maart 2016 mogen professionals geen enkel bestrijdingsmiddel meer gebruiken op verhardingen. Ook andere middelen die worden aangewend voor onkruidbestrijding (zouten, azijn) zijn verboden. Onder verhardingen vallen asfalt, betonplaten, klinkers, grindpaden etc. Onderhoud van verhardingen is prima uitvoerbaar gebleken met niet-chemische methoden. Een groot aantal gemeenten werkt reeds naar tevredenheid vele jaren chemievrij.

Uitzondering op het verbod is alleen mogelijk als veiligheidsvoorschriften aantoonbaar verplichten tot bestrijden, dan wel waar chemievrije methoden uit veiligheidsoverwegingen niet mogen worden toegepast, bijvoorbeeld ten gevolge van mogelijk brandgevaar.

Er is een aantal gevallen waar chemische bestrijding de enige mogelijkheid is. Dat is het geval op sommige niet-openbaar toegankelijke industriële bedrijven (BRZO-inrichtingen), delen van defensie terreinen en op luchthaventerreinen. Ook voor spoor, metro en tramwegen en een aantal weg- en waterbouwkundige constructies blijft het gebruik vanuit het oogpunt van veiligheid mogelijk.

Foto 2: heetwater- en heetluchtmachine

Stappen plan

- Bekijk waar verbeterpunten liggen op gebied van chemievrij beheer verharding. Prioriteer ze en maak een stappenplan.
- Ga (zo nodig) direct aan de gang met pilots in het groen.
- Maak gebruik van elkaars ervaring en kennis via bijv. onkruidvergaat.nl of Schoon Water Forum

Dank voor uw aandacht!

Vragen?

Schoon Water voor Brabant is een stimuleringsproject van de Provincie Noord-Brabant, Brabant Water, ZLTO, Stichting Duinboeren, Waterschappen Aa en Maas, De Dommel, Brabantse Delta en Rivierenland.